

“HÜKÜMET TASARRUFLARI” KURAMI

THEORY OF “GOVERNMENT ACTS”

Prof. Dr. Selami DEMİRKOL*

ÖZ

İdarenin yargısal denetimi, hukuk devleti ilkesinin zorunlu ve önemli unsurlarından biri olmaktadır. Nitekim idarenin işlem ve eylemleri üzerindeki yargısal denetim, kural olarak hukuka uygunluk bakımından yapılmaktadır. Diğer bir ifadeyle idarenin yargısal denetiminin ana işlevinin; bireylerin hak ve özgürlüklerini, idarenin hukuka aykırı ve keyfi işlemlerine karşı korumaktan ibaret olduğunu söyleyebiliriz. Ancak hukuki ve maddi işlemler arasında yer alan ve yürütme organı tarafından, Devletin önemli çıkar/menfaatlerinin söz konusu olduğu durumlarda tesis ettiği ve hâkimlerce yargı denetimi dışında bırakılan bazı işlemleri “Hükümet Tasarrufları” olarak adlandırılmaktadır. Bu tür tasarrufların aleyhine bir dava açıldığında, idari yargı mercileri ya “siyasi neden ve düşünce” ya da “işlemin mahiyeti gereği” gibi aslında hukuki olmayan gerekçelerle, davayı ön koşullar bakımından reddetmektedirler. Hükümet tasarrufları, hukuk devleti ilkesi ve bu ilkenin doğal bir sonucu olarak idari tasarrufların yargı denetimine tabi olması gereğinin bir istisnasını oluşturmaktadır diyebiliriz. Bununla birlikte hükümet tasarrufları, içerikleri bakımından önceden konulmuş kurallara bağlı olmalarına imkân bulunmayan

* Onursal Danıştay Üyesi- İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi
selamidemirkol63@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0675-7795

Bu makale, hakem değerlendirmesine tabi tutulmamıştır.

Makalenin Geliş Tarihi / Submitted : 20.12.2023

DOI : <http://dx.doi.org/10.29228/tcdanistay.29>

Atıf / To Cite : Demirkol, S. (2024). “Hükümet Tasarrufları” Kuramı. *T.C. Danıştay Dergisi*. S. 158, 347-387.

Prof. Dr. Selami DEMİRKOL

tasarruflardır. Bu yaklaşımla hükümet tasarrufları ile takdir yetkisine dayanan işlem ve eylemler arasında önemli ayrılıklar vardır. Yine bunların yanı sıra hükümet tasarruflarının içerikleri itibarıyla, tüm hukuk kurallarının dışında kaldığını ve takdiri bir nitelik arz ettiğini de belirtmek isteriz. Vurgulamakta fayda var ki günümüz itibarıyla hükümet tasarrufları kuramına artık yer verilmemektedir. Bizce esas olan, yargı yerlerinin önlerine gelen uyuşmazlıkları hükümet tasarrufu kategorisine sokmadan irdeleyip işin esasına girerek hukuka uygun olup olmadıklarını denetime tabi tutmalarıdır.

Anahtar Kelimeler: Hükümet Tasarrufu, İdari Rejim, İdari Yargı, Danıştay, Yargısal Denetim

ABSTRACT

The judicial review of the administration is one of the essential elements of the principle of rule of law and perhaps the most important one. In fact, as a rule, the judicial review on the acts and actions of the administration is done with regard to compliance with laws. In other words, it can be said that the main function of judicial review of the administration is to protect the rights and freedoms of individuals against unlawful and arbitrary acts of the administration. However, certain acts; which are legal acts established by the Government/State in cases where the State's important interests/benefits are in question, and which are excluded from judicial review by the judges, are called "Government Acts". When an action is brought against such acts, the administrative courts dismiss the action regarding the prerequisites on grounds that are not actually legal, such as "political reason and opinion" or "due to the nature of the act". It can be said that the Government Acts constitute an exception to the principle of rule of law and to the necessity of administrative acts to be subjected to judicial review, which is a natural consequence of rule of law. However, Government Acts cannot be bound by pre-established rules in terms of their content. With this approach, there are important differences between Government Acts and discretionary acts or actions. In addition, we would like to indicate that in terms of their content, Government Acts are outside of all legal rules and have a discretionary nature. It is worth emphasizing that as of today, the theory of Government Acts is obsolete. In our opinion, it is essential that the courts must review the merits of the disputes before them, whether they are in compliance with the law or not; without putting them in the Government Act category. The aim is to establish compliance with the law and to make judicial review effective and competent.

Keywords: Act of Government, Administrative Regime, Administrative Justice, Council of State, Judicial Review